

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

DE BESCHERMING TEGEN DE MISBRUIKEN VAN DE ECONOMISCHE MACHT

*Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap
te Brussel op 10 Januari 1948 door G. VAN HECKE*

Geen aspect van het maatschappelijk leven ontsnapt aan het recht. Bijna dagelijks worden nieuwe wetten afgekondigd. Voorwaar is het dikwijls een teken van verzwakking van de openbare moraliteit wanneer de wetgever moet ingrijpen in zaken die hij vroeger met rust mocht laten. Plurimae leges pessima respublica. Maar het is ook een onafwendbaar gevolg van de complexiteit van het hedendaagse leven en van de verfijning van het rechtsgevoel.

Toestanden die onze voorouders onverschillig lieten, worden nu als onduldbaar beschouwd. Zo is de slavernij verdwenen, die Aristoteles voor gerechtvaardigd achtte. Zo is de lijfeigenschap verdwenen. Zo is het strafrecht verzacht. Zo is de sociale wetgeving ontstaan.

Wanneer onze Rechtbanken, ondanks het stilzwijgen van het wetboek, de regel hebben verkondigd dat men zijn rechten niet mocht uitoefenen met de bedoeling aan derden schade toe te brengen, hebben ze de invloed van de moraal in het recht verhoogd. Tegenover het oude adagium « Qui jure suo utitur neminem laedit », hebben zij het verbod van misbruik van recht verkondigd.

Vandaag wordt, hoofdzakelijk om motieven van economische politiek, een wetgeving voorbereid die een gelijkaardige vooruitgang wil doorvoeren op het gebied van de dagelijkse economische strijd.

Is de economische strijd een juridisch nomansland? Kent de concurrentie geen andere perken dan de wet der wildernis en het recht van de sterkste? Of moet ook op dat gebied de naleving van zekere regelen afgedwongen worden? Vanouds hebben onze Rechtbanken de oneerlijke mededinging beteugeld, vandaag wil men verder gaan en ingrijpen tegen de misbruiken van economische macht.

Het misbruik van economisch macht is een begrip

dat klaarder wordt wanneer men enkele voorbeelden voor ogen heeft.

Te Londen berust de verdeling van dagbladen en tijdschriften in handen van drie groepen : een comité van uitgevers, een federatie van grossisten en een federatie van detaillanten.

De federatie van detaillanten oordeelt dat het aantal bestaande verkopers voldoende is en tracht zich te verzetten tegen de intrrede van nieuwe concurrenten. Daartoe vraagt zij aan haar leden een boycot te organiseren tegen de grossisten die leveringen doen aan de nieuwe, door haar niet erkende, detaillanten.

Zo komt een zekere Sorrell, die detaillant is, er toe zijn contract met zijn grossist, Ritchie, te verbreken omdat deze laatste geleverd heeft aan een niet erkende detaillant. Sorrell koopt voortaan bij een andere grossist. Maar Ritchie, die vreest dat de boycot verder zal gaan, brengt de zaak voor de federatie van grossisten en voor het comité van uitgevers. Beide organismen nemen de verdediging van Ritchie op en gaan over tot een boycot van Sorrell. Op de nieuwe leverancier van Sorrell wordt drukking uitgeoefend om hem er toe te brengen zijn leveringen stop te zetten.

Het wachtwoord wordt gegeven : Sorrell zal geen enkel blad meer mogen krijgen, indien hij niet terugkeert naar zijn oorspronkelijke leverancier Ritchie.

Deze ingewikkelde geschiedenis van boycot en contra-boycot is voor de Engelse Rechtbanken gekomen en heeft aanleiding gegeven tot een beroemd arrest, dat aan de uitgevers en grossisten verbod opgelegd heeft hun voorgenomen boycot tegen Sorrell door te voeren.

Op grond van het gemeen recht werd er geoordeeld, dat de samenspanning met boycot als doel

in strijd is met de handelsvrijheid en met de openbare orde.

Een tweede voorbeeld betreft een internationaal cartel. Door een accoord gesloten tussen vier machtige chemische bedrijven — du Pont, Röhm & Haas, I. G. Farben en Imperial Chemical — werd overeen gekomen elke concurrentie in zake acryl-verbindingen uit te sluiten en aan de twee Amerikaanse vennootschappen een volledige controle over de Amerikaanse markt toe te kennen.

Een van de gevolgen van het accoord was kennelijk. Methylmethacrylaatpoeder kost 85 cent per pond en wordt tegen die prijs verkocht voor alle gewone toepassingen. Wanneer zij echter verkocht wordt aan tandheelkundigen en tandheelkundige laboratoria, werd voortaan de prijs van dezelfde poeder vastgesteld op 45 dollar het pond.

Een derde voorbeeld betreft I. G. Farben. Door zijn controle over 380 Duitse firma's met een totaal vermogen van 6 miljard R.M. en over 500 buitenlandse firma's met een totaal vermogen van 1 miljard R.M. was Farben, tot aan de oorlog, ongetwijfeld de machtigste chemische trust ter wereld. Zij was de bezieler en leider van talrijke cartel-accorden.

Een van die accorden was afgesloten met Standard Oil en betrof het fabriceren van synthetische rubber in Amerika. Er werd daarin overeen gekomen dat Farben aan Standard Oil op exclusieve wijze zijn octrooien en technische inlichtingen betreffende de productie van synthetische rubber zou overmaken, terwijl Standard Oil zich er toe verbond elke fabricatie van synthetische rubber door andere Amerikaanse producenten te ontmoedigen en tegen te werken. Als gevolg daarvan werd elke productie van synthetische rubber in de Verenigde Staten tegen gehouden tot in 1940. De octrooien en technische inlichtingen werden echter nooit aan Standard Oil overgemaakt, omdat Farben ten gepaste tijde een verbod van de Wehrmacht kon invoeren.

Boycot, artificiële stijging van prijzen, beperking van de productie of van de technische vooruitgang.

In die verschillende gevallen zien wij een machtige onderneming of een machtige groep ondernemingen gebruik maken van hun macht om een concurrent uit te schakelen, om de verbruikers uit te buiten, om de regering van hun land in een bepaalde richting te beïnvloeden. Dat is het vraagstuk waarvoor ik vandaag gedurende enkele ogenblikken uw aandacht wil vragen.

Het vraagstuk der trusts en der cartels, hoort men soms zeggen. Trust en cartel zijn inderdaad de twee vormen die de economische macht kan vertonen.

De trust is een onderneming van zeer grote afmetingen. Soms beheerst die onderneming op bijna absolute wijze een of meer industrievakken, maar dat is een eerder zeldzame toestand. Het gebeurt meer dat er in een industrievak een klein aantal zeer grote ondernemingen bestaan en dat die industrieuzen naast elkaar leven in een atmosfeer die schommelt van scherpe concurrentie tot gedeeltelijke samenwerking.

Voorbeelden zijn gemakkelijk te geven. Namen zoals Standard Oil, Royal Dutch, Dupont de Ne-

mours, I. G. Farben, U. S. Steel, komen onmiddellijk op de lippen.

Het cartel daarentegen is niet een alleenstaande reusachtige onderneming, maar is een accoord tussen verschillende ondernemingen die overeenkomen op bepaalde gebieden een gemeenschappelijke politiek te voeren. Het cartel kan verschillende vormen aannemen: een gemeenschappelijk verkoopkantoor, een eenvoudig contract of zelfs een gentlemen's agreement zonder bindende waarde.

Het verschil met de trust is dat de verschillende ondernemingen hier hun zelfstandigheid behouden voor alles wat in het cartelaccoord niet voorzien is. Het cartelaccoord kan als voorwerp hebben een beperking van de productie, of een vaststelling van minimumprijzen, of een geografische verdeling van de markten tussen de leden.

Het cartel is vooral een Duits verschijnsel geweest. Rond de jaren 1930 heeft men het aantal in Duitsland bestaande cartels op meer dan 500 geschat. Het meest beroemde Duitse cartel was het Rijns-Westfaals Kolensyndicaat. Maar cartels bestonden ook buiten Duitsland en sommige onder hen hadden een internationale omvang, zoals het internationaal cartel van het staal.

De cartels hebben doorgaans als doel het regelen of het beperken van de mededinging. Zij zijn daarom in de Verenigde Staten, waar de integrale handhaving van de mededinging als een dogma geldt, het voorwerp geweest van een zeer hevige strijd. Het begin van die strijd was de Sherman-wet van 1890. Daarop volgde de hevige campagne van Theodore Roosevelt tegen de « Big Business ». Die tendenz van de Amerikaanse openbare mening is onveranderd gebleven en wij hebben ze laatst zien tot uiting komen in de Amerikaanse voorstellen voor het Charter van de Internationale Handel.

Het is een bijna mystieke leer die in de Verenigde Staten heerst. Zij beschouwt de integrale mededinging als een kostbaar goed dat moet gehandhaafd worden en staat vol wantrouwen tegenover elk cartel.

In ons land werd dat vraagstuk onlangs door gezaghebbende kringen onderzocht, met het doel de houding te bepalen die in de internationale besprekingen moest verdedigd worden als zijnde de Belgische houding.

De industriële accorden en cartels, zo besluit die studie, zijn niet per se schadelijk en mogen niet het voorwerp zijn van aprioristisch wantrouwen. Zij hebben in talrijke gevallen weldoende gevolgen gehad. Soms mag men zelfs zeggen dat zij een noodzakelijkheid zijn om onze exportmogelijkheden te vrijwaren.

Welke zijn de gewone doelstellingen van de cartels? De productie aanpassen aan de vraag, de prijschommelingen verzachten, een zekere marktordering tot stand brengen. Door die drie middelen streeft het cartel er hoofdzakelijk naar de winsten van zijn leden te stabiliseren en de conjunctuurbewegingen te verzachten. Nu bewijzen de statistieken dat, over het algemeen, de cartels zich niet schuldig gemaakt hebben aan ongerechtvaardigde beperkingen van de productie of aan ongerechtvaardigde stijging van de prijzen. De productie-index

van gecartelliseerde grondstoffen, zoals koper, zink, tin, aluminium, vertoont een merkelijke stijging van 1929 (periode van hoogconjunctuur) tot 1937. Cement is in ons land gecartelliseerd, terwijl het in de Verenigde Staten onder vrije mededinging wordt voortgebracht. Welnu, het jaarlijks cementverbruik per inwoner is in ons land gestegen van 227 kilos in 1929 tot 239 kilos in 1937, terwijl het in de Verenigde Staten gedurende dezelfde periode gedaald is van 242 kilos tot 154 kilos.

Ook in zake prijzen mag men zeggen dat de cartels over het algemeen geen schadelijke gevolgen hebben gehad. Om een voorbeeld te nemen: de cokesnijverheid in ons land maakt deel uit van een internationaal cartel sedert 1937. Nochtans daalt de Belgische uitvoerprijs van 122 in 1937 tot 102 in 1939, terwijl in de Verenigde Staten, waar geen cartel bestaat, de daling slechts gaat van 158 in 1937 tot 148 in 1939.

Er bestaat dus geen ernstige reden om een principiële blaam uit te spreken tegen de cartels als dusdanig. Per se is een cartel noch goed noch slecht. Het kan nuttige of schadelijke gevolgen hebben naargelang van de politiek die gevolgd wordt door de leiders van het cartel. Is hun doel het aanleggen van statistieken om de evolutie van de vraag beter te kennen, het voeren van een gemeenschappelijke publiciteit ten einde de vraag te verhogen, een regeling van de productie om het aanbod beter overeen te brengen met de schommelingen van de vraag, een verdeling van de markt ten einde de specialisatie tussen producenten verder te kunnen doordrijven, dan moet men zeggen dat het bestaan van een zulkdanig cartel weldoende gevolgen heeft. Is het doel van de leiders van het cartel daarentegen het wurgen van concurrenten door boycot en discriminatie, het uitbuiten van verbruikers door een kunstmatige en willekeurige stijging der prijzen, dan moeten wij dat cartel als schadelijk brandmerken en moet de overheid tegen die misbruiken ingrijpen.

De overheid moet over de nodige wapens beschikken om op te treden wanneer een cartel misbruik maakt van zijn economische macht.

Maar een bestendig toezicht op alle cartels of een verplichte registratie van alle cartelaccorden schijnen niet noodzakelijk.

Het zou trouwens verkeerd zijn zich blind te staren op het probleem van de cartels als dusdanig. Indien een cartel gevaarlijk kan worden, is het wegens de omvangrijke economische macht die het samenbundelt. Maar het cartel is niet de enige vorm van overheersende economische macht. Er is ook het probleem van de trusts.

Het is op dat punt zeer leerrijk na te gaan welke gevolgen de scherpe Amerikaanse wetgeving in feite bereikt heeft. De Sherman wet van 1890 was zo radikaal dat de tekst strafbaar stelde elk contract, onder welke vorm ook, dat er toe strekte de handelsvrijheid te beperken of een monopolie te vestigen. Reeds na een paar jaren oordeelde de Supreme Court dat die tekst op redelijke wijze moest geïnterpreteerd worden: alleen de onredelijke cartels worden door de wet bedoeld. Later werd de Federal Trade Commission als afzonderlijk organis-

me in het leven geroepen met als taak over de naleving van de anti-trustwetten te waken. De Federal Trade Commission is er inderdaad in geslaagd bepaalde misbruiken van economische macht tegen te gaan. Zo is ze opgetreden tegen de boycot, tegen verschillende vormen van discriminatie die als doel hadden een concurrent te wurgen. Zij heeft ook de deelneming van Amerikaanse ondernemingen in internationale cartels in grote mate onmogelijk gemaakt. Maar daarnaast mag men niet uit het oog verliezen dat juist in de Verenigde Staten de industriële ondernemingen tot de grootste afmetingen en de grootste macht zijn gekomen. Industriële reuzen zoals Dupont, U. S. Steel, Standard Oil zijn typisch voor de Amerikaanse economische structuur.

Dat schijnt er op te wijzen dat de Amerikaanse wetgeving niet tot de kern van het probleem is doorgedrongen. Indien men als doel heeft de bescherming van de verbruikers, moet men zeggen dat de machtige individuele onderneming voor de verbruikers een gevaar betekent dat even groot is als het gevaar der cartels, zelfs groter. Een cartel is, inderdaad een tijdelijk accoord dat steeds tot een einde kan komen en dat wegens meningsverschillen onder de deelnemers kan uiteenvallen. De wederwaardigheden van verschillende internationale cartels zoals het cartel van het staal, de suiker en van de rubber zijn in dat opzicht zeer kenschetsend. De individuele onderneming daarentegen vormt een gesloten en homogeen geheel.

Zo komen wij er toe het volgende besluit te formuleren. Enerzijds moeten wij ons bekommeren om de misbruiken van de economische macht, wie de dader er ook van weze, een trust, een cartel, of een corporatieve groepering. Daarnaast bestaat een ander probleem: niet dat van de cartels per se, maar wel dat van de overheersende economische macht, onder welke vorm ook, trust, holding of cartel.

De grote macht waarover sommige industriële of financiële groepen beschikken schept een politiek probleem. Er heerst in de openbare mening een onrust die doorgaans, in haar grieven en in haar eisen slechts in vage bewoordingen tot uiting komt maar waarvan het bestaan niet kan ontkend worden. Een spreker die in een politieke vergadering een somber tafereel schetst van de misdaden der trusts en cartels is zeker succes te oogsten. Het volstaat soms zelfs eenvoudig de woorden «trusts en cartels» uit te spreken opdat een gevoelig auditorium van schrik en verontwaardiging zou sidderen zoals bij het optoveren van een kwade en verderfelijke verschijning.

Voor een koele geest die, door de romantische sluier heen, tast naar nauwkeurige grieven, rijst ongeveer het volgende beeld op. Men vreest de economische machten wegens de invloed die zij uitoefenen op pers en regering. Door hun sterke personaliteit, door de belangrijke geldelijke middelen waarover zij beschikken, door het groot aantal benoemingen tot ambten en betrekkingen waarover zij beslissen, zijn de leiders van sommige belangrijke ondernemingen in staat hun denkbeelden door de pers te laten verspreiden en hun wensen door

regeringen en parlementen te laten uitvoeren. Daarbij komt dat die invloed niet in het open maar achter de schermen uitgeoefend wordt. Wanneer een standpunt verdedigd wordt door een blad of een maatregel voorgestaan door een politieke partij, blijven de belangengroepen die er bij betrokken zijn op de achtergrond.

Maar de openbare mening vermoedt dat zij bij de voorbereiding hun woord op beslissende wijze hebben meegesproken, zonder evenwel met juistheid te weten in welke richting en met welke intensiteit de drukking zich heeft laten gelden. Die onzekerheid verscherpt de malaise. Een invloed die zich niet openlijk laat gelden en waarvan men de juiste werkwijze niet kent komt veel gevaarlijker voor.

De leiders van belangrijke economische groepen oefenen hun macht uit dank zij de kapitalen bijeengebracht door het publiek terwijl zij, in feite, dikwijls ontsnappen aan daadwerkelijke controle.

Wanneer de aandelen over een grote massa houders verspreid liggen, wordt het zeer gemakkelijk voor een betrekkelijke kleine groep zijn wil door de algemene vergadering van aandeelhouders, die in theorie steeds het opperste gezag blijft, wordt in feite een formaliteit. Zo vormen de leiders der belangrijkste ondernemingen een weinig talrijke en gesloten groep waarvan de hernieuwing door een soort coöptatie geschiedt. De positie en de macht van die groep in onze moderne samenleving lijkt in sommige opzichten op die der grote feodale heren in de late middeleeuwen.

Velen denken dat die macht gebroken of althans onder controle moet gebracht worden. Zoals de feodale heren hebben moeten buigen voor de vestiging van het koninklijk gezag, zo zouden ook in onze tijd de economische machten door het Staatsgezag moeten in bedwang gehouden worden. Het gaat hier om een vraagstuk van institutionele aard waarbij de personaliteit van de betrokken economische leiders niet ter sprake komt. Talrijke leiders van het economisch leven geven in hun bedrijvigheid blijk van de nodige aandacht voor de vereisten van het algemeen welzijn. Maar de wetgever mag zich in zijn moeilijke taak niet altijd laten leiden door de individuele verdiensten van sommige burgers. Een machtspositie is lijk een hoofdige wijn waartegen niemand kan zeggen dat hij beschut is. De « libido dominandi » is een woeste kracht die de besten kan op hol brengen. Het is de plicht van de wetgever waakzaam te zijn daar waar enkelingen over een te grote machtspositie beschikken.

De macht van sommige ondernemingen en groepen is niet enkel een politiek vraagstuk. Zij schept ook een economisch probleem dat minder brandend maar niet minder belangrijk is.

Door de concentratie van economische macht wordt stilaan de concurrentie uitgeschakeld als regulator van het economisch leven.

Toen de klassieke economen hun leerstellingen verkondigden, beschreven zij een economische wereld gevormd door talrijke kleine en onafhankelijke ondernemers. Tussen die talrijke kleine ondernemers nam de economische strijd de vorm aan van een prijsconcurrentie waarvan de verbruikers het voordeel hadden. Wanneer wij het economisch leven

van onze dagen beschouwen, bemerken wij onmiddellijk dat het beeld niet hetzelfde gebleven is. Indien er sectoren bestaan waar de concurrentie zich nog laat gelden met dezelfde kracht en doelmatigheid als voorheen, worden andere sectoren gekenmerkt door een bijna totale afwezigheid van concurrentie.

De omvorming van het economisch leven, van een wereld van talrijke kleine eenheden naar een wereld van weinige grote eenheden, is een evolutie die in zekere mate onafwendbaar is.

De steeds verder gaande concentratie ligt in de lijn van de economische noodwendigheden. De concentratie verschaft de kostenverlaging die door een grotere productie mogelijk wordt gemaakt. Zij laat ook toe gemeenschappelijke bureau's op te richten voor verkoop en voor wetenschappelijke navorsing. Maar daarnaast brengt de concentratie ook ernstige nadelen mee. Zij verhoogt de mogelijkheden van monopolie. Dat het monopolie een gevaarlijke toestand is voor de verbruikers en voor 's lands economie op algemene wijze zal geen lang betoog vergen.

Waar een monopolie bestaat, is waakzaamheid van hogerhand geboden. In de 19e eeuw was de hoofdbekommernis van de economische en sociale politiek het beschermen van de arbeiders tegen de nadelige gevolgen van de scherpe concurrentie tussen werkgevers. Thans zijn de arbeiders georganiseerd en bij machte in collectieve onderhandelingen hun rechten te verdedigen. Dikwijls gebeurt het dat een accord tussen werkgevers en werknemers met grote gemakkelijheid bereikt wordt ten koste van een prijsverhoging en dus ten nadele van de verbruiker. De bescherming van de verbruikers tegen de producenten moet daarom nu op de eerste plaats komen in de zorgen van de staatslieden. De vraag mag gesteld worden. Moeten wij berusten in de natuurlijke evolutie die naar grotere concentratie leidt of moeten wij op bewuste wijze trachten in te grijpen?

Toen in Engeland de concentratie der banken het stadium bereikt had waar vijf grote banken — de « Big Five » — de markt beheersten, liet de regering weten dat zij elke verdere concentratie als ongewenst zou aanzien en wetgevende maatregelen zou treffen indien nodig om ze te beletten.

Moeten er ook maatregelen getroffen worden betreffende de nu bestaande opeenhopingen van economische macht in trusts, holdings en cartels? Men hoort soms spreken over nationalisatie van de zware industrie en van het krediet. Zo men met nationalisatie bedoelt de overdracht van de eigendom over bepaalde ondernemingen van private handen naar een of ander Staatsorganisme, dan moeten wij ons met klem daartegen verzetten omdat het redmiddel ergere gevolgen zou hebben dan de kwaal die men wil verhelpen.

De economische bezwaren tegen de nationalisatie zijn voldoende bekend om er niet over uit te weiden. De ervaringen van naburige landen in de laatste jaren hebben er een helder licht op geworpen. Maar er zijn ook aan de nationalisatie zeer erge gevaren van politieke aard verbonden. Stellen wij ons voor dat het krediet en de zware industrie genationaliseerd zijn. De Staat wordt meester over veruit het

belangrijkste deel van het economisch leven. De Staat, die het politiek gezag hanteert, zal voortaan ook het economisch gezag in handen hebben. Dezelfde almachtige en alomvattende Staat, die over de burgers de plak zwaait van de gewapende macht en de fiscaliteit, zal voortaan ook bankier en producent van grondstoffen zijn.

De grijparmen van de Staat zullen de burgers van uit alle richtingen omstrengelen. Dan zal de nieuwe afgod, de koudste van alle monsters, brullen: «Op aarde is er niets groter dan mij; ik ben de ordenende vinger Gods».

Zullen de genationaliseerde bedrijven niet beschouwd worden als openbare diensten waar de staking zal verboden worden? Zullen de ambtenaren die de macht hebben het productiepeil en de prijzen der producten vast te stellen zich daarbij laten leiden door de wensen van de verbruikers of door hun ideologische opvatting van het algemeen belang? Het is hoogst twijfelachtig of in zulke staat van zaken de syndicale vrijheid, de vrijheid van de verbruiker en zelfs de economische vrijheid kortweg nog zouden kunnen voortbestaan. Het politiek genie van het Engelse volk heeft in vroegere eeuwen ontdekt dat de scheiding der machten een essentiële waarborg is voor de vrijheid der burgers. Het gezag moet het gezag tegenhouden. En inderdaad hebben wij vastgesteld dat wanneer de dictatuur zich in een land weet te vestigen zij een einde stelt aan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Is de scheiding tussen politieke macht en economische macht ook niet een vereiste voor het voortbestaan van de individuele vrijheid? Indien wij de waarde van de menselijke persoon willen blijven hoogschatten en beschermen, moeten wij ons met waakzaamheid en vastberadenheid verzetten tegen de fatale drang naar het totalitarisme. Wij zijn verwittigd. Geschiedschrijvers en sociologen hebben de ontwikkelingsgang van onze beschaving ontleed en hebben ons het voorbeeld van de decadentie van het Romeinse Rijk voor ogen gesteld. Wanneer wij een markteconomie, beheerst door talrijke individuele beslissingen van verbruikers en producenten, zullen hebben opgeofferd aan een almachtige ambtenarij, zal de laatste phase van de decadentie intreden en zullen wij rijp zijn voor de slavernij.

Er moet dus in een andere richting gezocht worden. Veel zou reeds kunnen bereikt worden door het voorschrijven van geschikte publiciteitsmaatregelen. Betrouwbare inlichtingen over de financiële inkomsten van de pers zouden zeer nuttig zijn. Het is in het belang van een gezond openbaar leven dat alwie een standpunt wil doen ingang vinden met open vizier zou deelnemen aan de gedachtenstrijd.

Ook op het politiek plan moet de actie van de economische machten op openlijke en loyale wijze geschieden. Minder intrigue's achter de schermen, en meer verdediging in volle daglicht van belangen die eerbiedwaardig zijn zou er zeker toe bijdragen de onrust en de malaise, die in een deel van de openbare mening heersen, te lenigen. In de Verenigde Staten wordt de vertegenwoordiging van de economische groepen — de zgn. «pressure groups» — in Washington op openlijke wijze waargenomen

door betaalde en gespecialiseerde agenten, de «lobbyists», die als dusdanig door iedereen gekend zijn. Het is een kenschetsend feit dat hun optreden wel aanleiding geeft tot critiek, maar niet tot onrust en verdenking, juist omdat het op erkende en openlijke wijze geschiedt. In ons land kan de instelling van de Nationale Arbeidsconferentie op dat gebied zeer nuttig blijken, omdat in de schoot van de Conferentie de economische belangen op openlijke wijze hun standpunt uiteenzetten. Ook moet er veel goeds verwacht worden van de bedrijfsorganisatie die aan de industriële belangen een officiële en georganiseerde woordvoerder zal verschaffen waardoor hun opvattingen en wensen op normale en openlijke wijze ter kennis van regering en parlement zullen kunnen gebracht worden.

Voor wat betreft de bescherming tegen de eigenlijke misbruiken van economische macht en het toezicht op de monopolie, is er onlangs bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel neergelegd, dat op een zeer klare wijze ontleed werd door Advocaat Generaal Baron Verhaegen in zijn openingsrede over de Raad voor Economische Geschillen.

Een eerste deel van dat wetsvoorstel bevat maatregelen van privaatrechtelijke aard tot bescherming van producenten of handelaars die slachtoffer zijn van monopolistische practijken of van practijken die de vestiging van een monopolie als doel hebben.

Tegen willekeurige beslissingen van de leiders van een cartel of een bedrijfsgroepering wordt de mogelijkheid geschapen zich terug te trekken uit het cartel of de groepering. Dat recht tot terugtrekking wordt uitgesproken door het Hof van Beroep dat zal oordelen op voorlegging van een advies van de Raad van Economische Geschillen, zonder echter door dat advies gebonden te zijn.

Concurrenten die slachtoffer zijn van discriminatiemaatregelen die hun concurrentie-vermogen op zware wijze aantasten, kopers en leveranciers die slachtoffer zijn van practijken die hun handelsvrijheid op zware wijze beperken, kunnen van de President van de Rechtbank van Koophandel een bevelschrift bekomen waardoor het voortzetten van zulke practijken verboden wordt. Schending van dat verbod wordt met correctionele straffen getroffen zoals in zake oneerlijke mededinging.

Een tweede deel van het wetsvoorstel bevat maatregelen van publiekrechtelijke aard tot bescherming van de verbruikers in het algemeen. De zorg het algemeen belang in deze zaken te verdedigen wordt toevertrouwd aan een Auditoraat dat in het leven geroepen wordt bij de Raad van Economische Geschillen. Na een onderzoek kan de Raad, op vordering van de Auditeur Generaal, verklaren dat in een bepaalde industrie- of handelstak een overheersende economische macht toebehoort aan personen of firma's die de Raad aanduidt. Van dat ogenblik af staat de aldus aangeduide onderneming onder toezicht van de Raad. De toelating van de Raad wordt vereist voor elke handeling waardoor de bestaande economische macht uitgebreid wordt: samensmeltingen, opslorpingen, deelnemingen, aanduiding van gemeenschappelijke beheerders. Verder kan de Raad zich verzetten tegen practijken in zake

productie of prijzen die strijdig zijn met het algemeen belang. Worden de verbodsbeslissingen van de Raad niet geëerbiedigd, dan kan, als uiterste wapen, de ontbinding en vereffening van de weerspannige onderneming bevolen worden door het Hof van Beroep.

In welke mate zal dat voorstel wet worden? In welke gedaante zal het uit de parlementaire besprekingen te voorschijn komen? Het is te vroeg om daarop een antwoord te geven. De ernst van sommige voorgestelde maatregelen stemt tot nadenken. Maar de traditionele gerechtelijke waarborgen blijven gehandhaafd. Zo worden beproefde juridische begrippen en instellingen dienstbaar gemaakt aan nieuwe doelstellingen: de politie van het economisch leven.

Van het economisch recht dat wij tot nu toe kennen heeft men laten opmerken dat het op verschillende gebieden de vestiging van monopolies in de hand werkt.

Zeker is zulks het geval met alle maatregelen van corporatieve aard of inspiratie die de toegang tot een bepaalde bedrijfstak verbieden of beperken. Zij zijn een bescherming van de gevestigde toestanden. Denken wij aan de grendelwet. De wetten op octrooien en merken, op de oneerlijke mededinging,

het Koninklijk Besluit van 1935 over de economische reglementering kunnen ook het vestigen van monopolies in de hand werken indien zij niet met omzichtigheid toegepast worden.

Nu zien wij de wetgever het roer omgooien en op besliste wijze aanstreven op de bescherming en het behoud van de concurrentie als onontbeerlijke factor van economische gezondheid en vooruitgang.

Het gaat hier trouwens niet enkel om een zuiver economisch probleem, maar om de toekomst van onze politieke en sociale organisatie. Economisten en sociologen hebben ons gewaarschuwd. Gaat de concentratie ongestoord verder, dan zal het toekomstbeeld van Karl Marx vroeg of laat werkelijkheid worden. Een klein aantal trusts en cartels zal het economisch leven beheersen. De toestand zal rijp geworden zijn voor verregaande nationalisatie. Willen wij dat beletten en de vrije markteconomie handhaven, dan moet er opgetreden worden. Wie de vrijheid wil, moet de nodige maatregelen treffen en het nodige klimaat scheppen om haar voortbestaan te verzekeren. De vrijheid is niet een geschenk dat ons zonder inspanning wordt toebedeeld. Zij moet dagelijks veroverd worden.

G. VAN HECKE.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 6 November 1947.

Eerste Voorzitter: M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever: M. Louveaux.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Erfregeling der kleine nalatenschappen. — Recht tot overneming. — Afhankelijk van de hoedanigheid der personen op beperkende wijze aangewezen door de wetgever. — Kan uiteraard niet worden overgedragen.

Het recht tot overneming, krachtens art. 4 van de wet van 16 Mei 1900, is op beperkende en uitdrukkelijke wijze afhankelijk gesteld van de hoedanigheid of van erfgenaam in rechtstreekse linie, of van niet uit de echt noch van tafel en bed gescheiden overlevende echtgenoot zo hij mede-eigenaar is van hetgeen kan worden overgenomen. Derhalve kan het recht tot overneming niet worden uitgeoefend door een persoon, die deze hoedanigheid niet bezit; het kan uiteraard eveneens niet worden overgedragen.

Van den Daele en cs. t/ Temmerman.

Gelet op het bestreden vonnis op 9 Mei 1944 gegeven door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde;

Over het enig middel: schending van artikelen 4 en inzonderheid 4 alinea's 1, 2, 3 en 6 van de wet van 16 Mei 1900 tot wijziging van de erfregeling van de kleine nalatenschappen, 1350 en inzonderheid 1350, 3°, 1351 van het Burgerlijk Wetboek, doordat, vaststaand zijnde dat wijlen Romanie De

Witte vóór haar overlijden de betwiste goederen niet had overgenomen, het bestreden vonnis geweigerd heeft aan de aanleggers in verbreking, erfgenamen in rechtstreekse linie, het recht tot overneming van de gezegde goederen toe te kennen, onder voorwendsel dat, ten gevolge van het vonnis van de Vrederechter te Ronse, d.d. 27 September 1941, Romanie De Witte onherroepelijk het recht tot overnemen verkregen had, alhoewel zij er nog had kunnen aan verzaken, en dat recht op haar algemene legataris Marie-Louise De Temmerman, minderjarige, had overgedragen,

dan wanneer, zolang de akte van overneming vóór de notaris niet verleden is, de overlevende echtgenoot, die het recht van overneming heeft ingeroepen, geen privatieve eigenaar wordt van de onverdeelde goederen en het voordeel van het recht tot overneming, onder levende of bij overlijden, ten nadele van de erfgenamen in rechtstreekse linie, op een derde door de wet van 16 Mei 1900 niet beschermde persoon, niet zou kunnen overdragen; daarenboven het recht tot overneming, in de zaak, niet kon toegekend worden aan Marie-Louise De Temmerman, vermits haar voogd niet van de machtiging van de Vrederechter en van het advies van de familieraad deed blijken, waaruit volgt dat het bestreden vonnis niet alleen artikel 4 der wet dd. 16 Mei 1900, doch ook artikelen 1350 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek heeft geschonden door het gezag van het vonnis van de Vrederechter te miskennen;

Overwegende dat, uit de rechtspleging blijkt dat Romanie De Witte, echtgenote in tweede huwelijk

van Désiré Van den Daele, overleden op 18 December 1939, zonder kinderen uit dit huwelijk achter te laten, betreffende de goederen welke afhangen van de nalatenschap van haar man en van huwelijksgemeenschap in overdeeldheid zijnde met drie uit het eerste huwelijk van haar man gesproten zonen, te weten : de genaamden René, Maurice en Cyrille Van den Daele, aanleggers in verbreking, op 27 Januari 1941, vóór de Vrederechter te Ronse, en dit op voet van de wet d.d. 16 Mei 1900 op de regeling van de kleine nalatenschappen, een verzoek indiende tot overneming, naar schatting, van een huis en zijn aanhorigheden, hof en gronden benevens de stoffering welke er zich bevinden, dit alles afhangende van voormelde gemeenschap en nalatenschap; dat de Vrederechter, bij vonnis dd. 27 September 1941, op zicht van het proces-verbaal van schatting, ten andere niet betwist, de waarde bepaalde van de bij de hierboven aangehaalde wet voorziene onroerende en roerende goederen, en partijen naar een notaris verwees voor het verlijden van de akte van vereffening en verdeling; dat Romanie De Witte overleed in Augustus 1942, zonder deze notariële akte te hebben doen opmaken; dat Romanie De Witte, op 28 Mei 1941, vóór de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde een vordering had ingesteld tot verdeling van de nalatenschap van haar man en van de huwelijksgemeenschap; dat deze Rechtbank, op 21 October 1941, beval over te gaan tot de verrichtingen van berekening, vereffening en verdeling van gezegde nalatenschap en gemeenschap; dat, tengevolge van het overlijden van Romanie De Witte Charles De Temmerman, verweerder in verbreking, weduwnaar van Hermanie De Witte, natuurlijke dochter van Romanie De Witte, handelende in hoedanigheid van vader en wettige voogd van zijn minderjarige dochter Marie-Louise, geboren uit zijn huwelijk met Hermanie De Witte, die aanleg tot verdeling hervatte, daar gezegde Marie-Louise, door haar grootmoeder Romanie De Witte, volgens een op 2 April 1932 door Notaris Vandermeersch te Oudenaarde ontvangen testament, als algemeen legataris was gesteld geweest, dat hij, in de loop van het geding tot verdeling, vóór de Rechtbank te Oudenaarde de aanspraak van aanleggers in verbreking de genaamden Van den Daele, betwistte : hun recht om terugnemingen te doen op de goederen waarover het gaat zelf uit te oefenen en aldus zijn minderjarige dochter Marie-Louise uit te sluiten; dat het bestreden vonnis die aanspraak van aanleggers in verbreking verwierp;

Overwegende dat uit het enig middel tot verbreking enkel het vraagstuk ontstaat dat deze betwisting doet oprijzen;

Overwegende dat artikel 4 van de wet dd. 16 Mei 1900 tot regeling van de kleine nalatenschappen aan ieder van de erfgenamen in rechtstreekse linie en aan de niet uit de echt gescheiden noch van tafel en bed gescheiden overlevende echtgenoot, zo hij mede-eigenaar is, het recht toekent tot overneming van de er in opgesomde goederen;

Overwegende dat de wetgever door de instelling van dat recht tot overneming het behoud van de familiehaard heeft willen verzekeren; dat, precies

wegens dat doel, het recht tot overneming verbonden is aan de hoedanigheid van erfgenaam in rechtstreekse linie, en aan deze van noch uit de echt gescheiden noch van tafel en bed gescheiden overlevende echtgenoot van de de cujus, zo hij mede-eigenaar is van de goederen die kunnen overgenomen worden; dat de uitoefening van dergelijk recht door een persoon die geen enkel van deze hoedanigheden heeft, tegelijkertijd met of bij voorkeur aan deze die de wet aanduidt, tegen het beoogde doel zou indruisen;

Overwegende dat het recht tot overneming aldus voorkomt als verbonden aan de persoon van deze aan wie de wet het op beperkende wijze toekent, en als, uiteraard, niet overdraagbaar;

Overwegende dat het door de Vrederechter te Ronse in de zaak gewezen vonnis de natuur van dat recht geenszins gewijzigd heeft; dat dit vonnis, tussengekomen op verzoekschrift van Romanie De Witte, slechts de waarde van de gebeurlijk over te nemen goederen bepaald, en de partijen naar de notaris heeft verwezen voor het verlijden van de akte;

Overwegende dat het recht tot overneming door Romanie De Witte, tijdens haar leven niet werd uitgeoefend; dat, op de dag van haar overlijden de onverdeeldheid geen einde had genomen, en dat bijgevolg, de goederen welke zij, naar haar te kennen gegeven wil zou overnemen, haar niet in uitsluitende eigendom waren toegekend geweest; dat aldus het recht tot overneming in hoofde van Romanie De Witte alsdan nog maar virtueel was en niet is kunnen overgedragen geworden op de algemene legataris van voornoemde;

Overwegende dat het bestreden vonnis, om er anders te hebben over beslist, de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis voor zover het de aanleggers niet ontvankelijk verklaart om het recht tot overneming uit te oefenen;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder qualitate qua tot de kosten;

Verwijst de zaak, aldus omschreven, naar de Rechtbank van eerste aanleg te Gent.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT (zetelende in hoger beroep)

7 Januari 1948.

Voorzitter : M. Byvoet.

Rechters : M.M. Van Soest en Leen.

Pleiters : Mrs Verpoorten en Vanrusselt.

Advocaat. — Schikking tussen advocaten. — Mandaat ad litem.

Een schikking tussen advocaten getroffen is voor de partij, die daartoe geen mandaat gaf, onverbindend. Dit geldt eveneens in het geval, dat de perken van

een eventueel mandaat ad litem werden overschreden.

Jonckers G. en L. t/ de Theux de Meylandt et Montjardin.

Overwegende dat het beroep, ingeleid de 27 Mei 1947, tegen een in uitvoerbare vorm voorgebracht vonnis van de Heer Vrederechter van Beringen, de 8 April voordien uitgesproken, regelmatig is in vorm en tijdig werd ingediend;

Overwegende dat de eerste rechter, voor redenen die de Rechtbank beaamt, oordeelde dat de huurders, thans beroepers het betwiste goed bewoonden zonder recht noch titel en hen veroordeelde om dit goed ter volle en vrije beschikking van de eigenaar te stellen binnen de maand van de betekening van het vonnis;

Overwegende dat beroepers, in hunne besluiten ter zitting, de al of niet gegrondheid der redenen tot uitzetting niet eens ter sprake brengen doch dat hun raadsman er zich toe bepaalt een minnelijke schikking in te roepen tussen hem en zijn confrater, de raadsman van geintimeerde getroffen in uitvoering derwelke het goed, op 1 Februari eerstkomend, ter beschikking van de eigenaar zou gesteld worden;

Overwegende dat de raadsman van aanleggers in beroep, ingevolge van dit akkoord, de rechtbank aanzocht een vonnis te willen vellen de uitdrijving tot op 1 Februari eerstkomend verdagende; dat de raadsman van geintimeerde zich hiertegen verzette en uitdrukkelijk verklaarde dat zijn cliënt de minnelijke schikking, door aanleggers in beroep voorgesteld, niet aanvaardde en hij dus zijn toestemming tot een vonnis, op overeenstemmende besluiten genomen, niet kon geven en aan het oordeel der rechtbank overliet na te gaan of er redenen voorhanden waren om de uitzetting tot 1 Februari eerstkomend te verdagen;

Overwegende dat uit de stukken aan de rechtbank meegedeeld niet een enkel reden daartoe af te leiden is wijl het bezit zonder recht noch titel volkomen bewezen is;

Overwegende dat de schikking, tussen beide advocaten getroffen ter zake door een vonnis niet kan bekrachtigd worden wijl de advocaat van geintimeerde, die het best kan oordelen of hij ja dan niet mandaat had om een dergelijke schikking te treffen, ter zitting verklaarde dat hij zulk een mandaat niet bezat en opnieuw bevestigde hetgeen hij reeds door niet vertrouwelijk schrijven van 28 Oktober 1947, aan zijn confrater had laten weten, dat zijn klient het voorstel, uitgaande van beroepers, niet aannam;

Overwegende dat, zo het zelfs moest aangenomen worden dat een advocaat een opdracht ad litem van zijn cliënt bekomt, dan nog moet hier te zake aangemerkt worden dat de eigenaar steeds heeft volgehouden dat er geen huurovereenkomst tussen partijen bestond en er slechts sprake was van een in bezithouden zonder recht noch titel;

Overwegende dat bijgevolg een overeenkomst waarin huurverlenging tot 1 Februari zou toegestaan worden buiten het mandaat ad litem gaat

en niet bindend kon zijn voor de cliënt zoals zijn advocaat het trouwens zelf ter zitting verklaarde;

Overwegende dat het beroep bijgevolg van allen grond ontbloomt is;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2, 30 tot 37 der wet van 15 Juni 1935 welke nageleefd geweest zijn;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, zetelende in graad van hoger beroep, verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, doet hetzelfde teniet, bekrachtigt het bestreden vonnis en veroordeelt beroepers tot de kosten.

NOOT: Vgl. o.m. De Page, II, 441, IV, 835 e.v., V, 355 e.v.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

2e Kamer bis. — 14 Juli 1947.

Voorzitter: M. Moulin.
Pleiter: Mr G. Van Hecke.

Epuratie. — In ontvangstneming van vergoedingen der Bormscommissie. — Interpretatie van «aanvaarding».

Het in ontvangstnemen van vergoedingen der Bormscommissie kan op grond van bijzondere en buitengewone omstandigheden beschouwd worden als zijnde geen «aanvaarding», in de zin die door art. 2, 5° van de Besluitwet van 19 September 1945 daaraan is gehecht.

Tamm en Becker t/ Krijgsauditeur.

Overwegende dat eiser en eiseres op verzet, van hun rechten vervallen verklaard werden bij toepassing van art. 2 par. 5 om vergoedingen, door de Commissie Borms uitbetaald, aanvaard te hebben;

Overwegende dat zij beiden hun vaderland, gedurende de oorlog van 1914, verraden hebben — zowel het groot vaderland: België, als het klein: Vlaanderen — door het aanvaarden onder de bestuurlijke scheiding respectievelijk het ambt van Algemeen Inspecteur van het Gezondheidswezen en van Directeur van het Chemisch en Bacteriologisch Staatslaboratorium; dat eiser Tamm, na de oorlog 1914, daarom veroordeeld werd;

Overwegende dat hun houding gedurende de oorlog van 1940 heel verschillend was;

Dat op 10 Augustus 1942, Dokter Daels aan eiser de plaats van Secretaris Generaal van het Departement van Volksgezondheid aangeboden heeft, aanbod dat door verzetter geweigerd werd;

Overwegende dat zij van geen partij lid werden, en geen politieke rol speelden;

Overwegende dat zij tot tweemaal toe tussengekomen zijn om Dokter Weill tegen de Duitsers te beschermen, en hem bij hen een schuilplaats aangeboden hebben;

Overwegende dat eiser, om werkweigeraars trachten te redden, verscheidene valse geneeskundige attesten afgeleverd heeft;

Overwegende dat eiser en eiseres op 17 Februari 1944 een testament ten bate van de Kon. Vlaamse

Akademie voor Wetenschappen en voor Geneeskunde gemaakt hebben;

Overwegende dat verscheidene personen bevestigen dat hun houding, gedurende de vijandelijke bezetting, correct was, en dat er dus alleen dient nagegaan of zij vergoedingen van de Commissie Borms aanvaard hebben;

Overwegende dat eiser en eiseres aan de Commissie Borms op 27 December 1941 gevraagd hebben om hun rechten principieel vast te stellen, ten einde ze niet te laten verjaren, uitdrukkelijk zeggende: «...ik niet gevoegelijk een wachtgeld kan aanvaarden...»;

Overwegende dat zij 6 maanden later op aandringen van de Borms-Commissie een formulier ingevuld hebben, waarop zij een vraag, waarschijnlijk deze: «Wenst U een pensioen te bekomen?», «Neen» beantwoordden;

Overwegende dat zij toch zekere sommen van de Commissie Borms ontvangen hebben, maar dat het bewezen is dat zij onmiddellijk die sommen in Belgische Staatsfondsen geplaatst hebben, en gezegd hebben aan de getuige Guyot dat zij van plan waren het einde van de oorlog af te wachten om de beslissing van de regering te kennen;

Overwegende dat zij na de bevrijding, onmiddellijk die fondsen verkocht hebben en zo de Belgische thesaurie volledig terugbetaald hebben;

Overwegende dat eiser, niettegenstaande zijn verleden, maar waarschijnlijk rekening houdend met zijn loopbaan in Nederlands Indië, in 1938 tot Adviseur voor de opbouw en het inrichten van het Academisch Ziekenhuis van de Gentse Universiteit benoemd, aan zijn functies vrijwillig verzaakt heeft, gedurende de bezetting, op aanvraag van de Secretaris Generaal Nijs;

Overwegende dat de uitvoerende macht — die de criteria van civisme in opdracht van de wetgevende macht, juist opgemaakt had — in 1946 zijn mandaat van adviseur bevestigd heeft, hetgeen wel bewijst dat zij zijn houding gedurende de bezetting, als correct aanzag;

Overwegende dat men mag aannemen — gezien de bijzondere en buitengewone omstandigheden — dat eiser en eiseres de pensioenen van de Borms-Commissie niet «aanvaard» hebben;

Overwegende dat er dus *geen* aanleiding bestaat tot het behouden van de naam der eisers op de door de Krijgsauditeur overeenkomstig art. 4 al. 1° van de Besluit Wet van 19 December 1945, opgemaakte lijst;

Zegt dat de namen Tamm W. F. en Becker M. M. van de door de Heer Krijgsauditeur overeenkomstig art. 4 al. 1° der Besluit Wet van 19 September 1945 opgemaakte lijst, zullen geschrapt worden.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

22 December 1947.

Voorzitter: M. Gerniers.

Rechters: M.M. Denys en Donck.

Pleiters: Mrs Moulaert en Van der Vennet.

Erfregeling van de kleine nalatenschappen. — Overneming van een woonhuis zonder de meubelen.

De overneming van een woonhuis zonder de meubelen is door de wet van 16 Mei 1900 niet verboden, wanneer het woonhuis geen deel uitmaakt van een landbouwexploitatie.

Amandels en cs. t/ Amandels-Pollet.

Aangezien de vordering strekt tot de vereffening en verdeling der huwgemeenschap bestaande hebbende tussen de echtgenoten Karel Amandels en Marie Verheecke, beide wonende en overleden te Uitkerke, alsook hunner onderscheidelijke nalatenschappen met aanstelling van een deskundige om over te gaan tot de schatting van het roerend goed afhangende van de onverdeeldheid gelegen te Uitkerke, Schaapstraat, 5, dit in het vooruitzicht van de overname van dit goed door 11e aanlegger Alfons Amandels;

Aangezien de verweerders zich niet verzetten tegen de vereffening en verdeling doch wel tegen de bedoelde overname en vorderen dat het gezegd goed zou verkocht worden;

Aangezien de aanlegger Alfons Amandels zijn recht van overname steunt op: 1) een mondelinge overeenkomst van 5 Oktober 1946 waarbij alle partijen zich over de bedoelde overname zouden akkoord verklaard hebben; 2) De wet van 16 December 1900 op de kleine erfenissen;

Aangezien de verweerders de overeenkomst van 5 Oktober 1946 betwisten en voorhouden dat de vordering tot overname niet ontvankelijk is voor zoveel zij op de wet van 16 December 1900 gesteund is, om reden dat Alfons Amandels slechts de overname van het onroerend goed alleen vordert, zonder de meubelen;

Aangezien de wet van 16 December 1900 het behoud der familiewoonst voor doel heeft; dat het dientengevolge toegelaten is de overneming te beperken tot de gebouwen met uitsluiting der meubelen (Brugge, 7 Juli 1947, De Backer t/ De Backer; Brugge, 11 Juni 1945, in zaak Maes t/ Maes; Brugge, 5 Juli 1944, in zake Verroest t/ Verroest; Ernst: «Les Petits Héritages» n° 81, bl. 150);

Dat het arrest van het Verbrekingshof van 8 Maart 1928 door verweerders ingeroepen betrekking heeft op een landelijke uitbating waar meubelen, landbouwmateriaal, dieren en gronden een geheel vormden en het weglaten van een dezer bestanddelen bij de overname de tekst en de geest van de wet van 16 December 1900 zou miskennen; dat het hier gaat over een woonhuisje 345 m² groot;

Aangezien er blijkt uit een uittreksel uit de kadastrale legger der gemeente Uitkerke, afgeleverd op 20 Maart 1947, dat het belastbaar inkomen van het bedoeld goed slechts 610 fr. bedraagt; dat derhalve de wet van 16 December 1900 toepasselijk is;

Dat in die voorwaarden de betwisting nopens de overeenkomst van 5 October 1946 ter zake geen belang meer heeft;

Om deze redenen :

De rechtbank, wijzende op tegenspraak en in 1e aanleg alle meer omvattende besluiten verwerpende, beveelt dat er door het ambt van een notaris tussen partijen over een te komen, zoniet door dit van Mr De Busschere, notaris te Brugge, er overgegaan worde tot de bewerkingen van vereffening en verdeling van voorzegde gemeen- en nalatenschap, dit met alle bewerkingen nodig om er toe te geraken;

Geeft akte aan Alfons Amandels van zijn recht van overname betrekkelijk het hierboven beschreven onroerend goed;

Zegt dat er tot gemelde bewerkingen zal overgegaan worden op al de dagen, uren en plaatsen, door de werkende notaris te bepalen, en dit zowel in afwezigheid als in tegenwoordigheid der belanghebbende partijen behoorlijk opgeroepen;

Benoemt als rechter commissaris de Hr Rechter Gerniers, voor het geval zijne tussenkomst zoude nodig zijn;

Stelt aan als deskundigen voor het geval partijen zich niet akkoord stellen, nopens de keus der deskundigen binnen de vijftien dagen, na de uitspraak van dit vonnis, de Heren De Busschere voornoemd, de Gheldere, notaris te Heist aan Zee, en Notebaert, notaris te Blankenberge, met opdracht het onroerend goed te waarden en te schatten, — van hunne bewerkingen en vaststellingen en opmerkingen een met redenen omkleed verslag op te stellen met in achtneming der artikelen 315, 317, 318 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging en het ter griffie dezer rechtbank neder te leggen — dit in het vooruitzicht der overname te doen door Amandels Alfons;

Geeft aan verweerders akte van hun voorbehoud gebeurlijk later tegenspraken te vormen; enz.

NOOT: Vgl. vonnis van de Rechtbank te Oudenaarde, 12 Juni 1946, R.W. 1947-1948, 575, en de noot daaronder.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE AALST

1e Kamer — 28 October 1947.

Voorzitter: M. De Schaapdryver.

Rechters: M.M. De Vleeschauwer en Schuermans.

Referendaris: M. Van de Bergh.

Pleiters: Mr. Chevalier loco De Riemaecker.

Sequestratie. — Taak van de Dienst van het Sequester.
— **Ontvankelijkheid van rechtsvorderingen gericht tegen de onder beheer gestelde persoon.**

De Dienst van het Sequester heeft als taak, niet de onder beheer gestelde persoon te vertegenwoordigen maar dezes vermogen, met het oog op de belangen van de schatkist, te vrijwaren en te beheren, zodat hij t.a.v. de gesequesteerde goederen als eiser of als verweerder in rechte moet optreden.

De rechtshandelingen van de onder beheer gestelde persoon zijn geldig; zij kunnen alleen aan de Dienst van het Sequester niet worden tegengeworpen. De rechtsvordering die tegen de onder beheer

(Wetsbesluiten van 23 Augustus 1944 en 17 Januari 1945.)

P.V.B.A. A. D'Hauwer & Co t/ Cornelis en
Dienst van het Sequester.

Overwegende dat de vordering strekt om de twee verweerders te doen verwijzen, voor levering van waren, in betaling ener som van 7.688 frank, meer 88 frank, hoofdens protestkosten op een accept, zulks met de rechterlijke interessen en de kosten; minstens te doen zeggen dat het te vellen vonnis ten laste van de eerste verweerder zal gemeen zijn aan de tweede verweerder;

Ontvankelijkheid :

Overwegende dat de verweerders niet verschenen zijn, maar dat de wetsbesluiten van 23 Augustus 1944, 17 Januari 1945 en 10 Januari 1946, die het oorlogssequester regelen, de openbare orde aanbelangen, zodat de Rechtbank ambtshalve moet onderzoeken of de vordering tegen beide verweerders gericht onvankelijk is;

Wat de Dienst van het Sequester betreft :

Overwegende dat de Dienst van het Sequester als taak heeft de onder sequester gestelde goederen en belangen te vrijwaren en te beheren (artikel 8 wetsbesluit 23 Augustus 1944 en artikel 8 wetsbesluit 17 Januari 1945); dat de Dienst van het Sequester, als beheerder, in rechte moet staan, hetzij als eiser, hetzij als verweerder, wat de goederen betreft die onder het sequester vallen;

Wat de onder-sequester-gestelde betreft :

Overwegende dat de onder-sequester-gestelde geen onbekwame is, maar integendeel zijn volle juridische bekwaamheid bewaart; dat de rechtshandelingen die hij stelt volkomen geldig zijn wat hem betreft, maar niet kunnen tegengeworpen worden aan de Dienst van het Sequester;

Overwegende dat artikel 9 van het wetsbesluit van 17 Januari 1945 de gehele of gedeeltelijke opheffing van het sequester toelaat; dat na de opheffing van het sequester goederen kunnen overblijven en de onder-sequester-gestelde nieuwe goederen kan verwerven; dat dus goederen kunnen bestaan die aan het beheer van de Dienst van het Sequester ontsnappen;

Overwegende dat een schuldeiser er belang bij heeft ook uitvoerbare titel te bekomen tegen de onder-sequester-gestelde, om te kunnen uitvoeren op de goederen die aan het Beheer van de Dienst van het Sequester ontsnappen; dat hij die uitvoerbare titel niet bezit wanneer hij enkel de Dienst van het sequester dagvaart, omdat deze de onder-sequester-gestelde niet vertegenwoordigt, maar slechts tot zending heeft de belangen van de schatkist te verdedigen (Verbr. 7 Jan. 1926; Pas. 1926-159);

Overwegende dat dit belang volstaat om de onvankelijkheid van de vordering tegen de onder-sequester-gestelde te rechtvaardigen; dat de wetgeving op het oorlogssequester die onvankelijkheid niet in de weg staat, daar de Dienst van het

sequester voldoende beschermd is door het feit dat een vonnis dat tegen de onder-sequester-gestelde werd genomen aan de Dienst niet kan tegengeworpen worden;

Grond der zaak :

Overwegende dat de vordering rechtmatig en welgegrond voorkomt;

Overwegende dat voor het opmaken van het exploit en de andere stukken van rechtspleging artikel 2 der wet van 15 Juni 1935 werd toegepast;

Om die redenen :

De Rechtbank verklaart de vordering tegen beide verweerders gericht ontvankelijk. verleent verstek tegen de verweerders niet verschijnend en voor het voordeel daarvan verwijst de eerste verweerder om aan eiseres te betalen de som van 7.588 frank, voor levering van waren, meer deze van 88 frank hoofdens protestkosten op een accept, die twee sommen met de rechterlijke interessen; verwijst hem in de kosten; verwijst de tweede verweerder, als beheerder der onder sequester gestelde goederen, in betaling derzelfde sommen met de rechterlijke interessen en de kosten.

VREDEGERECHT TE HASSELT

1 April 1947.

Vrederechter : M. Kemp.
Pleiter : Mr Van Noorbeek.

Bevoegdheid van de Vrederechter ter zake van militaire opeisingen.

De bijzondere bevoegdheid, die door de wet van 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen, aan de vrederechter is verleend, geldt alleen ten aanzien van de geschillen betreffende de vereffening van de vergoeding, die door de Staat in de voorwaarden bepaald bij art. 15 der wet van 12 Mei 1927 wordt aangeboden. De geschillen, die niet het bedrag der vergoeding tot voorwerp hebben, overschrijden derhalve het kader van deze bijzondere bevoegdheid en blijven onderworpen aan de regels van de algemene bevoegdheid, bepaald in art. 2bis der wet van 25 Maart 1876. (Wet van 12 Mei 1927, art. 15 ;

Maris-Muysenbeek t/ Belgische staat.

Gezien de kennisgeving door de Heer Burgemeester der Stad Hasselt, in dato 21 Februari 1946 en de aangetekende uitnodigingen in datum 3 December 1946 door de zorgen van onze griffier aan partijen gezonden overeenkomstig artikel 121 van het reglement over de militaire opeisingen;

Aangezien de vordering strekt tot toekenning door verweerder aan aanlegger van een som van 65.505 frank voor schade toegebracht door het Belgisch Leger tijdens de bezetting ingevolge militaire opeising, van November 1939 tot 10 Mei 1940, aan een goed gelegen te Hasselt, Singelbeek, ter plaatse « Kraanwinning » hebbende toebehoord aan Edouard Jolly, in wiens rechten aanlegger is getreden ingevolge koop- en overdrachtakte verleden voor notaris Hage, de 12 September 1941;

Aangezien volgens uitleg der partijen en voorgebrachte stukken blijkt, dat de vormvereisten der opeising oorspronkelijk niet werden nageleefd, dat bij de bezetting door de troepen van het goed in geschil noch het bevel tot opeising model 8, noch het ontvangstbewijs model 11 werden afgeleverd, dat de staat model 13 door de gemeente enkel werd opgemaakt de 13 April 1942 op klacht van aanlegger op zelfde datum, klacht gestaafd op een verklaring van de Politiecommissaris der Stad Hasselt en een deskundig verslag van de Heer Kranzen;

Aangezien echter uit de briefwisseling en de gevolgde procedure blijkt dat verweerder deze opeising onregelmatig naar de vorm later heeft bekrachtigd;

Aangezien verweerder niet in conflict is met aanlegger over het bedrag der toe te kennen vergoeding maar weigert eender welke vergoeding uit te betalen om reden de formaliteiten omschreven bij artikelen 24, 25 der Wet van 12 Mei 1927 en 37, 38 van het Algemeen Reglement door aanlegger niet werden gevolgd en om reden het bewijs niet zou zijn bijgebracht door de Belgische Militairen;

Aangezien dan ook verweerder in ondergeschikte orde verzoekt dat in rechte zou worden verklaard dat de schade waarvoor vergoeding wordt gevorderd niet het gevolg is geweest van de militaire opeising;

Aangezien dient opgemerkt, hoe broos ook het eerste argument van verweerder voorkomt (Zie weerlegging in noot van Van Reepinghen, onder het arrest van Cassatie van 10 September 1946. Journal des Tribunaux van 8-12-1946, 597) dat artikelen 15 en 16 der Wet van 12 Mei 1927 die aan de Rechtbanken van Vrede de geschillen opdragen in zake militaire opeisingen werden ingelast in het Hoofdstuk V der Wet met als titel « Van de Vereffening der Vergoedingen »;

Aangezien derhalve deze uitzonderlijke bevoegdheid (van enge toepassing) toegekend aan de Vrederechter door de Wet van 12 Mei 1927, alleen betreft de geschillen over de vereffening van de vergoeding door de Staat aangeboden in de voorwaarden van artikel 15, dat de betwistingen spruitende uit eene militaire opeising met als voorwerp andere problemen als deze van het « quantum » der vergoeding, het kader overtreffen van hoger vermelde uitzonderlijke bevoegdheid en onderworpen blijven aan de regels der algemene bevoegdheid bepaald in artikel 2bis der Wet van 25 Maart 1876. (Beroep Brussel 13-12-1944, Pas. 1945, II, bl. 2; Burgerlijke Rechtbank Brussel, 4 April 1944, Journal des Tribunaux 1946, bl. 127; Beroep Brussel, 4-7-45, Journal des Tribunaux, 1946, bl. 600; Vrederecht Herstal, 21 September 1945 onuitgegeven);

Aangezien ter zake het recht op de vergoeding wordt betwist en niet alleen het bedrag dezer, dat de waarde van het geding onze algemene bevoegdheid te buiten gaat;

Gezien artikelen 2, 34, 37 en 41 der Wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, uitspraak doende in eerste

aanleg en op tegenspraak, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende,

Verklaren ons onbevoegd om van de ingespannen vordering kennis te nemen;

Veroordelen aanlegger tot de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

LES CODES LARCIER. — (Les XV codes : Edmond Picard) en cinq Tomes. — Publiés sous la direction juridique de Joseph GUISSART et de Jules CLOSON. — Maison Larcier, Bruxelles. — 1947.

De gekende uitgave der Codes Edmond Picard, die reeds sedert geruimen tijd door het Huis Larcier ondernomen was geworden, heeft zopas haar bekroning gekregen door het verschijnen van de nieuwe editie 1947 die thans voorligt in vijf afzonderlijke boekdelen.

Wij wensen speciaal de aandacht van onze lezers op deze uitgave te vestigen wegens het reusachtig praktisch belang dat zij biedt aan de juristen.

De vijf afzonderlijk verschenen delen behandelen achtereenvolgens het burgerlijk- en handelsrecht, het strafrecht, het sociaal recht, het fiscaal recht en het staats- en administratief recht. Het staat de belangstellenden vrij zich de vijf afzonderlijke delen gezamenlijk aan te schaffen ofwel enkel dit deel te bestellen dat uitsluitend betrekking heeft op hun specialiteit. De boeken zijn uitgegeven in groot formaat over drie kolommen per bladzijde, op dun doch uiterst stevig papier en elk van de vijf delen beneemt in de aktentas slechts een zeer geringe plaats, zodat deze uitgave bijzondere voordelen biedt voor het meedragen van

de teksten naar het Gerechtshof of naar de plaats waar de jurist zijn beroep uitoefent.

De stof welke in deze vijf delen samengebundeld is is werkelijk reusachtig en deze codes schijnen wel de meest uitgebreide verzameling te zijn van de thans geldende wetten en besluiten die voor praktisch gebruik werd uitgegeven.

De samenstellers, de Heren Guissart en Closon, beide rechters in de Rechtbank te Luik, hebben met een uiterste nauwgezetheid de onoverzienbare wetgeving van de laatste jaren weten te vlechten tussen de van ouds bestaande teksten en hebben aldus een geheel verwezenlijkt dat op alle rechtsgebieden de meest nuttige diensten zal bewijzen.

Notas van rechtspraak en menigvuldige verwijzingen o.a. naar de Pandectes belges, voor zover de stof zulks medebrengt, verhogen in belangrijke mate het belang van het werk en de praktische bruikbaarheid wordt ten eerste gediend door de uitvoerige alfabetische en chronologische tafels die op het einde van elk deel voorkomen.

In hun handige band van soepel linnen vormen deze vijf delen een werkelijk genot voor degene die ze bezigt.

Wij moeten vooral de aandacht vestigen op de drie laatste delen die respectievelijk betrekking hebben op het sociaal recht, het fiscaal recht en het staats- en administratief recht, die verwezenlijkingen van eerste orde mogen genoemd worden. Waar meer en meer in de praktijk het sociaal, fiscaal en administratief recht een plaats inneemt, die zelfs deze van het burgerlijk en strafrecht begint te overvleugelen, waren deze afzonderlijke samenstellingen, op deze verschillende gebieden, volstrekt onmisbaar en brengen zij in onze rechtspraak werkinstrumenten die in de hoogste mate door alle belangstellenden zullen gewaardeerd worden.

R. V.

BALIELEVEN

Onthulling van een gedenkteken op het gerechtshof te Antwerpen ter nagedachtenis aan de advocaten gestorven in Duitsland

Op Zaterdag, 24 Januari l.l. had op het Gerechtshof te Antwerpen een aangrijpende plechtigheid plaats. Het gedenkteken opgericht door de balie in de Wandelzaal van het Paleis van Justitie werd onthuld. Te dezer gelegenheid was een plechtige zitting belegd geworden in de grote Assisenzaal, voorgezeten door de Heer Stafhouder C. Smeesters.

Deze vergadering werd vereerd met de aanwezigheid van de Heer Paul Struye, Minister van Justitie. Talrijke hoogwaardigheidsbekleders, waaronder Generaal Sottiaux, bevelhebber der tweede legeromschrijving, Gouverneur R. Declerck, burgemeester L. Craeybeckx en talrijke hoge magistraten, waaronder de Heren Chevalier, eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel, Loppens, Van Laethem en Bertels voorzitters van het Krijgshof, hadden er aan gehouden aanwezig te zijn.

De Heer Stafhouder Smeesters nam de eerste het woord om hulde te brengen aan de nagedachtenis van de negen Antwerpse advocaten die het leven verloren tengevolge van hun deportatie naar Duitsland. In treffende bewoordingen schetste hij het blijvend voorbeeld dat hun leven en hun dood zou zijn voor de leden van de Antwerpse balie.

De Heer Voorzitter der Rechtbank, J. Castelein,

sprak op zijn beurt een diepgevoelde rede uit, waarin hij aan de afgestorven helden de hulde bracht van de magistratuur.

Eindelijk werd nog het woord gevoerd door de Heer Prokureur des Koning Herman Sabbe, die in een schitterende rede, uitgesproken in een overheerlijke taal, de diepere betekenis onderlijnde van het offer dat gebracht werd door deze afgestorven leden der balie.

Daarna begaven de talrijke aanwezigen zich naar de Wandelzaal waar, bij de gedempte tonen van het vaderlands lied, het gedenkteken werd onthuld. Het was een aangrijpende stonde die de gemoederen diep schokte.

Het gedenkteken is een merkwaardig beeldhouwwerk, ontworpen door Mevrouw Van Vyve, dochter van de Heer Stafhouder Smeesters, waarin de synthese tot uitdrukking komt van het fysieke lijden, maar tevens van de onverzettelijke wilskracht en het onverwoestbaar geloof van de martelaren die in zo tragische omstandigheden om het leven kwamen.

* * *

Wij laten hieronder een gedeelte volgen van de tekst der rede uitgesproken door de Heer Stafhouder Smeesters :

De plechtigheid van vandaag doet onze harten kloppen van ontroering en wekt in ons de edelste gevoelens op.

Een gevoel van bewondering voor de moed en de trouw aan het Vaderland van negen van onze confraters welke in tragische omstandigheden gestorven zijn.

Een gevoel van medelijden voor de leden van hunne familie welke in hun liefde getroffen werden.

Een gevoel van trots bij de gedachte dat deze confraters het ideaal voor ogen hielden, hetwelk het leven van de advocaat bezielt.

Een gevoel van droefheid de Balie beroofd te zien van deze confraters die allen het hunne bijdroegen om haar gezag en vermaardheid te verspreiden.

Een gevoel van vaderlandse fierheid bij de vaststelling dat deze confraters hun leven en hun vrijheid hebben opgeofferd om het gekwetste en lijdende Vaderland te dienen en te bevrijden.

Een gevoel van dankbaarheid voor de dienst welke zij aldus bewezen hebben aan het land, door onze nationale eendracht te verstevigen en ons geloof in de toekomst van het Vaderland te vestigen.

* * *

Mr August ROOST had zijn stage begonnen bij Mr Jules Vrancken op 8 Juli 1888. Specialist in handelszaken oefende hij een aanzienlijke invloed uit op de rechtspraak der Handelsrechtbank.

In 1938, ter gelegenheid van zijn Jubileum van 50 jaar Balie, had hij de gelukwensen en de blijken van achting ontvangen van zijn confraters. Wij vermoedden op dit ogenblik niet dat wij zo dicht bij de oorlog waren.

August Roost had zich te Nizza schuil gehouden en het was daar dat hij op 13 December 1943 aangehouden werd door de Gestapo, en zonder veroordeling weggevoerd werd voor een onbekende bestemming.

Wij zouden hem niet meer terug zien.

* * *

Mr Jean VROMAN, welke twintig jaar lang aan de Balie het bewijs van zijn oratorisch talent en zijn juridische wetenschap had gegeven, werd aangehouden en weggevoerd omdat hij tot het uiterste de familiale belangen welke hem toevertrouwd waren, had willen verdedigen. Hij is in een concentratiekamp gestorven, omdat hij tot het uiterste is getrouw gebleven aan zijn plicht als advocaat.

* * *

Mr Max TEMMERMAN, zoon van mijn oude en trouwe vriend, Stafhouder Emmanuel Temmerman, werd gevormd in de school van deze grote advocaat.

Na de achttiendaagse veldtocht meegemaakt te hebben als kapitein van het Derde Linierement, werd hij gevangen genomen bij de capitulatie, doch slaagde er in te ontsnappen.

Hij wil zijn Vaderland blijven dienen vermits de Vrede niet getekend is, en de bezetter steeds de vijand blijft. Aangehouden op 20 Juni 1942, zal hij de vijand geen enkele naam overmaken en werd hij ter dood veroordeeld. In zijn cel gaf hij tot de laatste dag het voorbeeld van een glimlachende en sterkende moed.

* * *

Mr José CRACCO, had ook gedurende twee jaren in de geheime pers artikels geschreven, welke ons geloof in het Vaderland, ons vertrouwen in de eindoverwinning uitriepen en de moed van ons verdrukt volk wakker hielden. Maar deze strijd was nog gevaarlijker dan deze op het slagveld. Hij werd aangehouden, ter dood veroordeeld en weggevoerd.

* * *

Mr Roger DEBROUX, maakte de achttiendaagse veldtocht mee als reserve-officier. Na de capitulatie begrijpt hij dat het nodig is het Belgisch Volk en vooral het volk uit de Vlaamse gewesten, het tegenvergift te geven dat het zal toelaten weerstand te bieden aan de ontmoedigende invloed van een pers welke in dienst staat van de vijand. Hij onderhoudt aldus in de sluikbladen de vlam der getrouwheid aan het Vaderland, tot den dag waarop hij ontdekt wordt, en zonder veroordeling, naar een concentratiekamp gezonden.

* * *

Mr Christine DE WINTER, een vrouw met bijzondere intellectuele begaafdheid, doctor in de Rechten en doctor in de Letteren, treedt vanaf het begin in de verzetsbeweging, schreef talrijke artikels in de geheime pers en bereidde mee het vertrek voor van de jonge mannen, welke het Land wilden verdedigen met de wapens in de hand.

Hare activiteit werd bespied en zij was juist als postulante binnengegaan in het Klooster der Dochters van Maria te Leuven, maar de Duitsers ontdekten hare schuilplaats. Zij werd aangehouden en gezonden naar het Kamp van Ravensbruck, en vervolgens naar Neu-Brandenburg. Zij stierf er uitgeput op 4 October 1944, zonder ooit over iemand gesproken te hebben.

* * *

Ook Mr Frans DE HONDT wilde zijn schrijverstalent ten dienste der Vaderlandse pers stellen. Hij was op dit gebied moedig tot in de onvoorzichtigheid. Een eerste maal aangehouden in 1942 slaagde hij er nochtans in vrij te komen maar dit avontuur kon hem niet weerhouden zijn werk van verheerlijking van het Vaderland voort te zetten, tot hij een tweede maal aangehouden werd en zonder veroordeling naar een concentratiekamp werd gezonden.

* * *

Mr Marcel LAUFER had de moed gehad het gevaarlijke ambt van lid van de «Judenrat» te aanvaarden om zijn geloofsgenoten te verdedigen.

Zekeren dag hielden de Duitsers alle leden van de «Judenrat» aan en zonden hen naar Duitsland, waar zij uitgemoord werden.

* * *

Mr Michel LIVERANT, die de achttiendaagse veldtocht meemaakte als reserve-sergeant, werd gekwetst te Tielt, op 26 Mei, maar eens genezen, treedt hij onmiddellijk vol enthousiasme in de verzetsbeweging en maakte deel uit van de eerste kern van het Belgisch Legioen. Hij werd op 31 October 1941 aangehouden, naar Duitsland gevoerd, veroordeeld te Berlijn en vervolgens naar een concentratiekamp gezonden waar hij stierf van uitputting op 7 Maart 1945.

* * *

Ik heb slechts een zeer beknopt overzicht kunnen geven van de activiteit en de heldenmoed van ieder van deze martelaren.

Maar U kunt zich gemakkelijk voorstellen welke Liefde voor het Vaderland, welke moed, volharding en sterke wilskracht, deze activiteit inhield. Zij waren allen te verstandig en te klaar van geest om niet al de risico's en de gevaren te hebben gemeten waaraan zij zich blootstelden, en het is, bewust van dit gevaar, dat zij koudweg het Vaderland de medewerking van hun toewijding en offer hebben gegeven.

Wij moeten trots op hen zijn: hun heldhaftig gedrag doet de Balie eer aan.

In deze zelfde zaal, herinnerde ik er U onlangs aan dat de advocaten doorheen de ganse Geschiedenis, de verdedigers der verdrukte Vrijheden waren geweest.

Zij zijn aldus getrouw gebleven aan onze tradities en aan ons Ideaal.

En daarom hebben wij door de oprichting van het monument dat wij gaan onthullen, aan onze doden de getuigenis willen afleggen van onze bewondering en onze dankbaarheid.

* * *

Hieronder volgt nog de radiorede, die op 22 Januari l.l. werd uitgesproken door Mr Marcel Marinower, een van de jongere confraters der Antwerpse balie, die tijdens de bezetting zelf vele maanden doorgebracht heeft in een Duits concentratiekamp :

* * *

Hij die heden avond tot U het woord richt is zeer waarschijnlijk minder dan iemand anders gerechtigd dit te doen. Hij behoort maar sinds zeer korte tijd tot de Antwerpse balie en wis en zeker bij de officiële huldebetuigingen die overmorgen, Zaterdag, 24 Januari, aan de nagedachtenis van 9 in Duitsland overleden Antwerpse advocaten zullen gebracht worden, zal deze korte spreekbeurt slechts zeer eenvoudig, zeer bescheiden, maar ook zeer oprecht zijn. Maar hij behoort ook tot de te zeldzamen die uit de Duitse doodkampen zijn herrezen. Jarenlang heeft hij in het concentrationnaire hiernamaals rondgedoold; en zijn acht-en-twintigjarige leeftijd blijkt meer op doden dan op levenden, meer in het verleden dan naar de toekomst. Lijk zijn makkers van lijden en mizerie, is hij de mening toegedaan dat hij teruggekomen is om te kunnen getuigen en gedenken. Want ook dan wanneer velen zullen menen en anderen zullen geloven, dat de tijd van vergeten en vergeven aangebroken is, dan nog zullen de gedeporteerden uit hun ontheesterde wrakken verrijzen, en steeds staag zullen ze zich herinneren. En de anderen doen herinneren.

Een herinnering schiet ons thans te binnen, als ware het gisteren.

Na onze terugkeer uit Duitsland koesterden wij geen valse hoop meer. Met opengesperde ogen en bloedloze monden vertelden we de ongelovigen over de afgrijzenswekkende baaierd waarin we geleefd hadden. Wij wisten dat de beulen het eerst en vooral op de intellectuelen hadden gemunt. Omdat een op almacht beluste dwingelandij niet kon samengaan met de onafhankelijkheid van het individu en nog minder met de vrijheid van de geest, omdat de leugen zich moest schrap zetten tegen de waarheid.

Maar achter de prikkeldraad en onder de schijnwerpers konden we ons geen rekenschap geven van de onmetelijke omvang van de misdaad. Wij hadden haar verlaagd en geïndividualiseerd naar onze eigen mizerabele maatstaven. Wij wisten niet dat een met miljoenen vermenigvuldigde misdaad een saaie statistiek wordt.

En daarom ook, misschien anders, maar toch samen met de anderen, hebben we verwacht en verbeid en gehoopt, kalm en kwaad, gedegen en gebolgen, lang, zeer lang, totdat we onthutst maar steeds ongelovig zijn gaan berusten in een stil en dof leed.

Heden is het met wachten gedaan. Wij weten dat zij die ons dierbaar waren niet zullen terugkeren, nooit meer zullen terugkeren.

De Antwerpse Balie, heeft lange tijd gewacht vooraleer in de grote Wandelzaal van het Gerechtshof over te gaan tot de onthulling van het denkmaal waarop de nagedachtenis van de voor het vaderland gesnevelde advocaten zal vereeuwigd worden. Ook zij heeft gewacht en gehoopt en gewanhoopt, heeft moed ver-

loren en moed herwonnen. Wie kon nu geloven dat zo'n frisse jeugd, zo'n onvoorwaardelijk heldendom, zulke stille grootheid onverbiddelijk zou weggemaakt worden, in barre ballingschap, onder vreemde stevel. Eeuwen duurt het vooraleer de Westerse mens, zoals wij die opvatten, gevormd wordt. En één ogenblik volstaat aan ditzelfde Westen om hem te vermoorden.

De Duitsers, konden de onafhankelijke tucht van de Belgische balies niet verdragen, en de Militärverwaltung gaf dan ook blijk van een onverholen woede. Misschien zaten onder hen waanwijze geleerden die zich nog herinnerden de gevleugelde woorden van de Romeinse keizer tot Callicrates, praetor in Illyrie : « De advocaten die de gedingen oplossen, die door hun verdediging, in burgerlijke zowel als in criminele zaken, recht laten wedervaren dienen de mensheid juist alsof zij door strijden en lijden hun vaderland hadden gered. »

En zó is het gebleven.

Want wanneer de gebinten van de staatsgemeenschap t' allen kante, onder vreemde druk begeven, voelt het volk instinctmatig aan dat het zijn bestending móét zoeken ook zal vinden in de grote openbare korpsen die het nationaal stambewustzijn verzinnebeelden en vereeuwigen : de Kerk, het Leger, het Gerecht.

Met het op de advocaten te munten geloofden de nazis het vrije woord een muilband te kunnen opzetten. Hoe hoger de stem, hoe vrijer het woord, des te striemender zou de slag zijn. Immers voor velen waren de gerechtshoven het laatste toevluchtsoord geworden van een vredelievend en vrijheidbewust volk.

Van die negen vroeggestorven advocaten waren ons niet alle persoonlijk bekend. Andere hebben wij slechts leren kennen nadat de dood over hen neergestreken was. Maar wat we wel gekend hebben, en in de somberste dagen van de oorlog, dat waren enkele van hun pleidooien, aangrijpende, aanmoedigende pleidooien, die iedereen een hart onder de riem staken. Bij het horen van sommige woorden konden we omzeggens aan den lijve ondervinden een gulle, spontane vriendschap. En de vriendschap was toen voor velen het onomstootbaar bewijs van moed en een stille belofte van sluimerend heroïsme.

Nu dat het oorlogsgeweld voor goed schijnt geluwd te zijn, dat het balieleven hernomen is, kunnen we eerst meten de onmetelijkheid van het verlies dat we geleden hebben. En weten we voor immer in het kille marmer van het gedenkteken dat wij deze doden nooit meer zullen ontmoeten.

Deze negen Antwerpse advocaten wisten bij voorbaat dat men het op hen gemunt had, dat men hen, eerst en vooral, wilde treffen. Zij waren ervan overtuigd; zij waren ervan bewust. En deze overtuiging, en dit bewustzijn sterkte hen en moedigde hen aan en zweepte hen op. En toen ze vielen, vielen ze rechtstaande, met opengespalte ogen, met een gerust gemoed en met een rein geweten.

Want hun leven en streven was één hangen en verlangen geweest om hun daden met hun geloof in volledige eenklank te kunnen brengen. Zonder te weten dat zij helden waren, vreesden zij reeds de hun zichzelf opgelegde plicht niet tot het uiterste, en boven het uiterste, te kunnen vervullen.

Zonder tabbaard en zonder bef, in uitgemergelde en ontzielde lijven, onder het gestreepte boevenpak, werden mensen helden, der Oudheid waardige helden, die met hun laatste bloed een groot epos neerschreven. Omdat zij mensen waren geweest die uitmunten door hetgeen zij waren, en niet door hetgeen zij hadden. Zó voltooid hun dood dit wat hun leven niet had kunnen volbrengen.

Onder die negen Antwerpse advocaten waren er confraters die knielden vóór de Heiland, en anderen die luisterden naar het woord der Profeten, zij die geloofden in God en zij die geloofden aan de Mens.

Maar voor allen, voor de gelovigen als voor de vrijdenkers, bestond er geen hoger gave, geen meer onomstootbaar dogma dan de vrijheid.

Als dienaars van de vrijheid en als minnaars van de gerechtigheid hebben, één voor een, hun intrede gedaan in de onsterfelijkheid van de dood, August Roost, Jan Vroman, Max Temmerman, José Cracco, Georges De Broux, Christine De Winter, Frans de Hondt, Marcel Lauffer en Michel Liverant.

Eén voor een zullen ze daar oude, eeuwige, ware woorden hebben herhaald: « Ik beminde het recht; ik haatte het onrecht; daarom ook ben ik in ballingschap gestorven ».

Overzicht der Rechtsliteratuur

BELGIE

- AMERYCKX, Frans R., *Het Rekenhof in België*, Brussel, Bruylant, 1947, 232 blz.
- BRAAS Chevalier, *Précis de droit pénal*. Troisième édition, Brux., Bruylant, 1947.
- DAUMONT, Fernand, *Les titres au porteur, volés, perdus, détruits par faits et actes de guerre*. Commentaire de l'arrêté-loi du 18 mai 1945. Brux., Bruylant, 1947, 176 p.
- DURVIAUX, Roland, *La Banque Mixte*. Origine et soutien de l'expansion économique de la Belgique. Brux., Bruylant, 1947, 300 p.
- DE JONGH, René, Belgische Grondwet met aantekeningen, herzien en aangevuld door Walter Van Assche, derde uitgave, 75 blz.
- Beginnelsen van Administratief Recht, herzien en aangevuld door Walter Van Assche, zesde uitgave, 149 blz. Uitgegeven door het Provinciaal Bestuur van Antwerpen.
- MINEUR, G., *Commentaire du Code pénal congolais*. Préface de A. Sohler. Brux., Larcier, 1947, 435 p.
- DE PAGE, Henri, *La capacité civile de la femme mariée et les régimes matrimoniaux*. Brux., Bruylant, 1947, 112 p.
- REUMONT, Eugène, *Permanence et devoirs de la profession d'avocat*. Brux., Bruylant, 1947, 172 p.
- DE ROOVER, R., *Le contrat de change depuis la fin du 13e S. jusqu'au début du 17e*. Brux., Revue Belge de philologie et d'histoire, 1947, 18 p.
- SIMON, J. en DE BEUS, P., *Belgische strafwetten*. Vijfde uitgave. Brussel, Bruylant, 1947, 500 blz.
- SIMON, J. en DE BEUS, P., *Burgerlijk Wetboek*. Derde uitgave. Brussel, Bruylant, 1947, 776 blz.
- SIMON, J. en DE BEUS P., *Wetboek van Koophandel*. Brussel, Bruylant 1947, 296 blz.
- VELGE, Henri, *La loi du 23 décembre 1946 instituant en Belgique le Conseil d'Etat*. Préparation des lois, contentieux administratif, recours contre les excès de pouvoir. Commentaire législatif et doctrinal. Bruxelles, Bruylant, 1947, 247 p.
- WIGNY, Pierre, *Principes généraux du droit administratif belge*. Brux., Bruylant, 1947, 228 p.

NEDERLAND

- ANTAL, Mr. K. V., *Eenvoud in het belastingrecht in Nederland*. Openbare les. Leiden, 1947, blz. 25.

- ANNUAIRE [de la] *cour internationale de justice*, 1946-1947. Leiden, Sythoff, 1947, blz. 237.
- ASSER'S, Mr. C., *Handleiding Nederlandsch Burgerlijk Recht*. 1^e Deel. 1^e Stuk, Familierecht. 8^e Druk, door Prof. Mr. Paul Scholten f. Met medewerking van Prof. Mr. J. Wiarda en Mr. G. J. Scholten. Zwolle, Tjeenk Willink, 1947, 615 blz.
- DRABB, L. W. M. M., *Eenige beschouwingen over aard, verklaring, doelmatigheid en rechtvaardigheid van gedragingen in het algemeen en het straffen in het bijzonder*. Utrecht's Proefschrift, 1947, 84 blz.
- ECK, van, D., *Berechting van oorlogsmisdadigers en de gronden voor een internationaal strafrecht*. Rede, Nijmegen, Dekker en Van de Vegt, 1947, 28 blz.
- DE GROOTH, Mr. G., *Eenige Beschouwingen over de conflicten tussen rechtszekerheid en het levende recht*. Intree-rede Leiden. Universitaire Pers, 1947, 22 blz.
- HIRSCH-BALLIN, E. D., *Uitgeversrecht-in-wording. Over structuurveranderingen in het recht van een risico-dragers*. Openbare les. Zwolle, Tjeenk Willink, 1947, 35 blz.
- HOOKEING, Dr. William Ernest, *Freedom of the press in America*. Inaugural address delivered on the entrance into office as guest professor at the University of Leiden on Friday 24 October 1947. Leiden, Universitaire Pers, 1947, 24 blz.
- MEYERS, E. M., *Het Kort Geding*. Zwolle, Tjeenk Willink, 1947, 286 blz.
- MOLENGRAAFF, Mr. W. P. L. L. A., *Leidraad bij de beoefening van het Nederlandsche Handelsrecht*. Bewerkt door Star Busman, Zevenbergen, Dorhout Mees en Bodenhausen. Eerste deel. 8^e druk. Haarlem, Bohn, 1947, 527 blz.
- VAN NISPEN TOT SEVENAER, Mr. C. M. O., *De gemeenschap der staten*. Een studie over de vorming ener gemeenschap van Staten beoordeeld naar algemene rechtsbeginselen onder verwijzing naar regels van geldend volkenrecht. Utrecht-Brussel, Het Spectrum, 1947, 294 blz.
- PRAKKE, H. J., *Sanguis-potestas-animus*. Kinderrechtelijke beschouwingen aan de grondslagen van juridisch vaderschap. Zwolle, Tjeenk Willink, 1947, 31 blz.
- RECHTSZEKERHEID IN NEDERLAND. Tekst van de inleidingen, gehouden in de Openbare Bijeenkomst van het Landelijk Comité voor Rechtszekerheid op 22 September 1947. Uitg. van voormeld comité, Nassau Zuilensteenstraat, 1a, 's Gravenhage, 1947, 463 blz.
- VAN WELLIE, F. A. M., *Hoofdstukken van canoniek huwelijksrecht*. Algemene begrippen omtrent het huwelijk; de toestemming in het huwelijk; de scheiding van de echtgenooten. Nijmegen, Dekker en Van de Vegt, 1947, blz. 172.
- VAN DER WOUDE, J., *De hypotheekbank, haar wezen en haar waarde*. Amsterdam, Van Bottenburg, 1947, 168 blz.

F R A N K R I J K

- AMAS, Sir Maurice, *La justice britannique*. (Coll. « La vie et la pensée britannique »). Paris, de Médecis, 1947, 64 p.
- BARBEY, Claude, *Les agents terrestres de la navigation maritime et les conflits qui les opposent en droit français*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 206 p.
- BOYER, Louis, *La notion de transaction*. Contribution à l'étude des concepts de cause et d'acte déclaratif. Paris, Recueil Sirey, 1947, 509 p.
- BOUYSSON, M., *Les libéralités avec charges en droit civil français*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 334 p.

- BRETHER DE LA GRESSAYE, Jean, et LABORDE-LACOSTE, Marcel, *Introduction générale à l'étude du droit*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 571 p.
- BURDEAU, Georges, *Manuel de droit public*. Les libertés publiques. Les droits sociaux. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1947, 360 p.
- CALOT, C., *Le droit commercial appliqué au transport par chemin de fer*. Paris, Eyrolles, 1947, 290 p.
- CHAUMONT, Charles, *La sécurité des états et la sécurité du monde*. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1947, 160 p.
- CHAVANNE, Albert, *Essai sur la notion de compte en droit civil*. Préface de Paul Roubilier. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1947, XI + 248 p.
- COLLINET, Paul, *La nature des actions des interdits et des exceptions dans l'œuvre de Justinien*. (Coll. « Etudes historiques sur le droit de Justinien »). Paris, Rec. Sirey, 1947, 541 p.
- DALLOZ, *Nouveau répertoire du droit*. T. 1er. Paris, Dalloz, 1947, 976 p.
- DAMAS, Pierre, *Histoire de la juridiction consulaire de Bordeaux*. Edit. Demas, 1947, 332 p.
- DELBEZ, Louis, *Manuel de droit international public*. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1947, 352 p.
- DONNEDIEU DE VABRES et ANCEL, *Le problème de l'enfance délinquante*. (Coll. « Travaux et recherches de l'Institut de droit comparé de l'Université de Paris »). Paris, Recueil Sirey, 1947, 299 p.
- FREYMOND, Pierre, *La ratification des traités et le problème des rapports entre le droit international et le droit interne*. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1947, 175 p.
- JANEU, Hubert, *De l'adrogation des liberi naturales à la légitimation par rescrit du prince*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 128 p. (Publications de l'Institut de droit romain de l'université de Paris.)
- LAFERRIERE, Julien, *Manuel de droit constitutionnel*. Paris, Domat-Montchrestien, 1947, 1112 p.
- LAINVILLE, *Le budget communal*. (Coll. « Les cahiers administratifs »). Paris, Recueil Sirey, 1947.
- LECOMPTE, Henri, et BOSVIEUX, Pierre, *De l'incorporation de la plus-value de réévaluation au capital social*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 131 p.
- MAZEAUD, Henri et Léon, *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*. Paris, Recueil Sirey, 1947, 915 p.
- MONIER, R., *Manuel de droit romain*. T. II. Paris, Domat-Montchrestien, 1947.
- MOREAU, Henri, *De l'attribution intégrale d'un bien successoral à un seul héritier*. Dijon, Berthier, 1946, 229 p. (Thèse, Université de Dyon.)
- OZANAM, Charles, *Associations, syndicats et fondations*. Leur formation et leur fonctionnement. Paris, Recueil Sirey, 1947, 255 p.
- PERRIN, Gaston, *La politique des réserves dans les sociétés anonymes et ses répercussions économiques*. (Coll. de la nouvelle école de Lausanne). Paris, Libr. gén. de droit et de jurisprudence, 1947, 164 p.
- PRÉLAT, Marcel, *Précis de droit constitutionnel*. (Coll. « Petits précis Dalloz »). Paris, Dalloz, 1947, 576 p.
- SCELLE, G., *Cours de droit international public*. Paris, Domat-Montchrestien, 1947, 970 p.
- TRAVAUX DE LA COMMISSION DE REFORME DU CODE CIVIL. (Année 1945-1946). Paris, Recueil Sirey, 1947, 736 p.
- VEROONE, Marcel, *Etude sur la nature et le domaine d'application de l'effet déclaratif du partage*. (Thèse de l'Univ. de Lille). Lille, Imp. de Douriez, 1946, 196 p.

Z W I T S E R L A N D

- BECKER, Felix, *Der zivilrechtliche Rechtsschutz im Marken —, Muster- und Patentrecht unter Berücksichtigung des Wettbewerbsgesetzes*. Zürich, Juris-Verlag, 1947, 176 S.
- BIETENHOLZ, Walter, *Der unlautere Wettbewerb*. Zürich, VSSM-Verlag, 1946, IV + 142 S.
- CANOVA ORLANDO, *Die amtliche Mitwirkung bei der Erteilung gemäss art. 609 ZGB*. Zürich, Juris-Verlag, 1947, 144 S. (Dissertation Universität, Zürich.)
- CARABIBER, Charles, *Les juridictions internationales de droit privé*. De l'arbitrage international à l'expérience des Tribunaux arbitraux mixtes et à l'institution de juridictions internationales permanentes de droit privé. Préface de Georges Scelle. Neuchâtel, Ed. de la Baconnière, 1947, IV + 375 p.
- DEUSS, Peter, *Die Verschollenheit nach englischem Recht rechtsvergleichend dargestellt, unter Berücksichtigung des Schweizer Z.G.B., des codes civil français... (en anderen)*. Zürich, Juris-Verlag, 1947, 233 S. (Dissertation Univ. Zürich.)
- HOFFMANN, Egon, *Auslobung und Preisausschreibung nach schweizerischem Recht*. Zürich, Juris-Verlag, 1947, IV + 168 S. (Dissertation Univ. Zürich.)
- KUNZLER, Hans, *Subjektivismus und Objektivismus in der Lehre vom Absolut untauglichen Versuch*. Zürich, Juris-Verlag, 1947, 222 S. (Dissertation Univ. Zürich.)

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, afl. 3. — 17 Januari 1948. — Prof. Mr. J. E. Jonkers, De bijzondere Rechtspraak en de Grondwet. — Mr. H. Fortuin, Rechtsherstel, geblokkeerd geld, belastingen, m.o. Min. v. Fin. — Mr. P. M. J. Nolet, Naar aanleiding van Mr. H. B. van Riesen's « Het ontwerp wet op de economische delicten ». — Mr. J. Meihuizen, Een nieuw gevangeniswezen, m.o. Prof. v. B.

— Afl. 4. — 24 Januari 1948. — Mr. A. J. Haakman, De bevoegdheid van de lichamen der « zelfstandige Organisatie van het Bedrijfsleven » tot het vaststellen van Verordeningen en het geven van Aanwijzingen. — Mr. R. A. Rueb, Economische delicten. — Prof. Mr. Dr. G. Van den Bergh, Art. 168 Gemeentewet. — Mr. E. Brongersma, Het Nederlandse Beheersinstituut. — Prof. Mr. P. W. Kamphuisen, De vertaling van het woord directeur in het Engels. — Th. J. Van Der Heyden, « U gelieve ».

Weekblad voor Privaatrecht Notaris-ambt en Registratie, nr 4017. — 17 Januari 1948. — Prof. Mr. E. M. Meijers, Het Mysterie der gequalificeerde beken-tenis. — Prof. Dr. P. J. A. Adriani, Toepassing der belastingwetten.

— Nr 4018. — 24 Januari 1948. — Prof. Mr. E. M. Meyers, Het Mysterie der gequalificeerde beken-tenis. — K. Snee, De herlevende Geblokkeerde-markenbelasting.

Journal des Tribunaux, nr 3752. — 18 Januari 1948. — Charles Van Reepingen, Permanence et devoirs de la profession d'avocat.

— Nr 3753. — 25 Januari 1948. — René Warlomont, Le recrutement et la formation du magistrat belge. — André Tschoffen, Du règlement des honoraires d'avocats par l'Office des Séquestres.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités. — Juli, Augustus, September 1947. — Nr 7. — Rechtspraak.